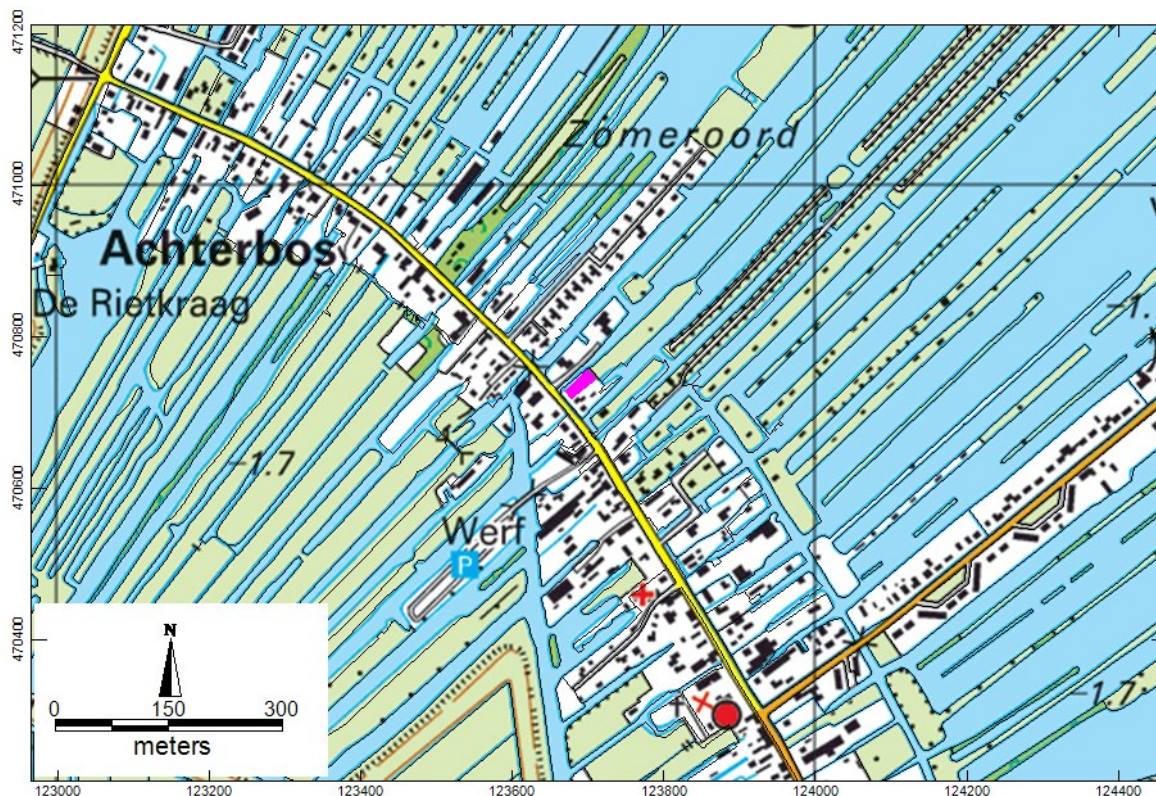

Vinkeveen, Herenweg 286-
288
(Gemeente De Ronde Venen)
Een verkennend booronderzoek

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied (paars) op een topografische kaart (kadaster 2012).

ArGeoBoor rapportnr. 1221
auteur: L.C. Nijdam (senior prospector)

paraaf voor vrijgave
datum: 28 mei 2014

Opdrachtgever:
Bureau voor Archeologie

ISSN: 2351-9975

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Kader.....	4
1.2 Doel en Vraagstelling.....	4
1.3 Administratieve gegevens.....	4
2 Gegevens plangebied.....	5
2.1 Beschrijving plangebied.....	5
2.2 Voorziene ontwikkeling.....	5
3 Archeologische verwachting.....	5
4 Archeologisch veldonderzoek.....	5
4.1 Methode.....	5
4.2 Resultaten.....	6
5 Synthese.....	8
6 Conclusies.....	8
7 Aanbeveling/Selectieadvies.....	9
Literatuur.....	10
Bronnen Geraadpleegde Kaarten.....	10
Bijlage 1 boorbeschrijvingen	

Samenvatting

In opdracht van Bureau voor Archeologie heeft ArGeoBoor een verkennend booronderzoek uitgevoerd ter plaatse van Herenweg 286-288 te Vinkeveen (gemeente De Ronde Venen). De aanleiding van het onderzoek is de sloop van de bestaande bebouwing en de bouw van twee nieuwe woningen. Hierbij bestaat de kans dat de bodem geroerd wordt op plaatsen waar dit mogelijk nog niet eerder gebeurd. Eventueel aanwezige archeologische resten zouden hierbij kunnen worden verstoord. Het onderzoek is een vervolg op een reeds uitgevoerd bureauonderzoek.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat in het plangebied resten uit de late middeleeuwen of recenter aanwezig kunnen zijn die samenhangen met de ontginning van dit veengebied. Eventuele resten zijn aanwezig in de top van het veen en bestaan uit resten van (funderingen) van boerderijen met erven, en resten van bijgebouwen, erfafscheidingen en de neerslag (aardewerk, metaal en hout) van agrarische activiteiten. De archeologische resten zijn aanwezig in de vorm van een archeologische laag waar archeologische indicatoren kunnen worden aangetroffen in een matrix van veraard veen. Deze archeologische laag wordt verwacht in de eerste meter van het bodemprofiel. Vermoedelijk is in het gebied sprake van een toemaak dek: organisch stadsafval uit de grote steden dat na de Middeleeuwen is aangebracht om de bodem op te hogen en te verstevigen. Een lichte bodemverontreiniging wordt daarom verwacht.

De verwachting is dat de top (ca. 1,5m) van het bodemprofiel in het plangebied belangrijk is geroerd door de bouw en sloop van diverse opstallen sinds 1811. Als dat het geval is, zijn waardevolle archeologische resten waarschijnlijk afwezig.

Uit het veldonderzoek is gebleken dat de bovenste 0,6 tot 1,5 meter in de nieuwe tijd geroerd is. In dit niveau kunnen nog wel resten van funderingen uit de 2^e helft van de nieuwe tijd aanwezig zijn. In de boringen 4 en 5 is een compacte veenlaag aangetroffen waarvan de top op 1,2m diepte ligt. Dit zou mogelijk een archeologisch niveau van vóór 1811 kunnen zijn.

Er wordt aanbevolen om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen bouwactiviteiten, mits bij de planvorming rekening gehouden wordt met de aanwezigheid van het archeologische niveau op 1,2 m diep: graafwerkzaamheden dieper dan 1,2 m –mv moeten worden voorkomen.

Ondanks dat het onderzoek zorgvuldig is uitgevoerd, kan op basis van de aard van de onderzoeksmethode niet worden uitgesloten dat tijdens graafwerkzaamheden boven genoemd archeologisch niveau alsnog archeologisch resten worden aangetroffen. ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente De Ronde Venen.

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van Bureau voor Archeologie heeft ArGeoBoor een verkennend booronderzoek uitgevoerd ter plaatse van Herenweg 286-288 te Vinkeveen (gemeente De Ronde Venen). De aanleiding van het onderzoek is de sloop van de bestaande bebouwing en de bouw van twee nieuwe woningen. Hierbij bestaat de kans dat de bodem geroerd wordt op plaatsen waar dit mogelijk nog niet eerder gebeurt. Eventueel aanwezige archeologische resten zouden hierbij kunnen worden verstoord. Het onderzoek is een vervolg op een reeds uitgevoerd bureauonderzoek.¹

1.2 Doel en Vraagstelling

Het doel van het verkennend booronderzoek is het vaststellen van de bodemopbouw om uitspraken te kunnen doen over de aan-of afwezigheid van archeologische niveaus en mogelijke bodemverstoringen binnen het plangebied. De volgende vragen staan bij het onderzoek centraal:

- Wat is de bodemopbouw in het plangebied?
- Is de bodem nog intact?
- Zijn nog archeologische waarden te verwachten binnen het plangebied?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, zo ja welk type onderzoek?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 (Centraal College van Deskundigen Archeologie, 2011).

1.3 Administratieve gegevens

Projectnaam	Herenweg 286-288 te Vinkeveen
Toponiem:	Herenweg 286-288
Plaats	Vinkeveen
Kadastrale nr.	Gemeente Vinkeveen sectie E nrs 2388 en 2389
Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	De Ronde Venen
Opdrachtgever:	Bureau voor Archeologie
Contact persoon:	A. de Boer e-mail: info@bureauvoorarcheologie.nl
Bevoegd gezag:	Gemeente De Ronde Venen
Coördinaten plangebied	123.668/470.728 123.700/470.758 123.711/470.745 123.677/470.718
Oppervlakte:	circa 780 m ²
Kaartblad:	31E
Onderzoekmeldingsnummer:	56.423
Onderzoeknr.	45.827

¹ De Boer 2013

2 Gegevens plangebied

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen op het perceel Herenweg 286-288 te Vinkeveen (zie afbeelding 1 voorblad). Het plangebied is bebouwd met een dubbele woning. Op het achterterrein in het noordoosten staat een schuurtje.

2.2 Voorziene ontwikkeling

De bestaande bebouwing wordt afgebroken, waarnaar de bouw van een dubbele woning zal plaatsvinden. Hierbij zal de bodem verstoord worden op plaatsen waar dit mogelijk nog niet eerder gebeurt is. De exacte bouwplannen zijn nog niet bekend. Bij het opstellen van het rapport is uitgegaan van een bouwvlak van 216 m² en een verstoringdiepte van 60cm.

3 Archeologische verwachting²

In het plangebied kunnen resten uit de late middeleeuwen en recenter aanwezig zijn die samenhangen met de ontginning van dit veengebied. Eventuele resten zijn aanwezig in de top van het veen en bestaan uit resten van (funderingen) van boerderijen met erven, en resten van bijgebouwen, erfafscheidingen en de neerslag (aardewerk, metaal, hout) van agrarische activiteiten. De archeologische resten zijn aanwezig in de vorm van een archeologische laag waar archeologische indicatoren kunnen worden aangetroffen in een matrix van veraard veen. Deze archeologische laag bevindt zich in de eerste meter van het bodemprofiel. Vermoedelijk is in het gebied sprake van een toemaak dek: organisch stadsafval uit de grote steden dat sinds de 16^e eeuw is aangebracht om de bodem op te hogen en te verstevigen. Een bodemverontreiniging wordt daarom verwacht.

De verwachting is dat de top (ca. 1,5m) van het bodemprofiel in het plangebied belangrijk is geroerd door de bouw en sloop van diverse opstallen sinds 1811. Als dat het geval is, zijn waarde volle archeologische resten waarschijnlijk afwezig.

4 Archeologisch veldonderzoek

Het veldonderzoek is uitgevoerd door dhr. A. de Boer (senior prospector).

4.1 Methode

Veldinspectie

Bij een veldinspectie wordt gelet op hoogteverschillen en andere zaken die van belang kunnen zijn voor de archeologische verwachting van het plangebied.

Verkennd booronderzoek

In het plangebied zijn 6 boringen (nrs 1/t/m 6) gezet met Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts met een diameter van 3 cm. De boringen zijn tot minimaal 200 cm –mv uitgevoerd.

² De Boer 2013

De opgeboorde grond is lithologisch beschreven conform de NEN 5104.³ Eén boring is doorgezet tot 3m en één boring stuitte op 80cm.

De archeologisch belangrijke kenmerken en indicatoren, zoals genoemd in de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB) zijn, indien aanwezig beschreven.⁴

4.2 Resultaten

Veldinspectie

Uit de veldinspectie zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen, die het veldonderzoek door middel van boringen hebben beïnvloed.

Verkennd booronderzoek

De boorbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 1. De boorlocaties zijn aangegeven in afbeelding 2.

Afbeelding 2: detail van het plangebied met de boorlocaties en bestaande bebouwing(grijs).

³ Nederlands Normalisatie-instituut 1989

⁴ Bosch 2007

Bodemopbouw

De ondergrond in het hele plangebied bestaat uit veen. Het veen bevat veel resten van zegge (zeggeveen). Het ongeroerde veen is donker bruin, kalkloos en heeft geen of nauwelijks klastische bijmenging.

Boring nr.	Opgebracht graszode en grindig	Veen met puin, mortel en houtresten (toemaakdek en geroerd)	Veen Grindig (geroerd)	Compact veen	Veen(ongeroid)
1	0-20	20-60			60-200
2		0-80 (plastic)	Gestuit op onbekend		
3		0-60			60-200 houtresten
4		0-120 + AW		120-170	170-200
5		0-80 (sterk kleiig)	80-140	140-170	170-300
6		0-150 (sterk kleiig)+ AW			150-200

Tabel 2: Samenvatting van de boorbeschrijvingen.

Op het ongeroerde veen liggen veenlagen met een zwakke (boring 1) of sterke (boring 4) bijmenging met zand. In de boringen 2 en 3 is de geroerde veenlaag zwak kleiig en in de boringen 5 en 6 is de geroerde veenlaag sterk kleiig. In boring 5 is onder de sterk kleiige veenlaag nog een zwak grindige veenlaag aanwezig.

Archeologische indicatoren en interpretatie

De geroerde veenlaag bevat in alle boringen puin-, mortel-, en houtresten.

In de boringen 1 en 3 is de bodem slechts verstoord tot circa 60 cm. De bodemverstoring is hier gering. Mogelijk hebben hier nooit huizen of andere zware bouwwerken gestaan waardoor de bodem relatief weinig is ingeklonken.

In boring 2 is plastic aangetroffen. De bodem is hier recentelijk verstoord tot 80 cm –mv. De boring is gestuit op iets onbekends. Deze boring is geplaatst in een zone waar tussen 1900 en 1988 een huis heeft gestaan – mogelijk is deze gestuit op resten van dat huis.

In boring 4 is klein fragment geglazuurd roodbakend aardewerk aangetroffen (Nieuwe Tijd) in de omgewerkte laag en fragment betonmortel.

In boringen 4 en 5 is een compacte veenlaag aangetroffen met de top op respectievelijk 120 en 140 cm diepte. Deze laag was in boring 5 ca. 30cm dik. In boring 4 was deze (vermoedelijk, zie boorstaten) 20 cm dik. Deze laag is geïnterpreteerd als een samengeperste laag als gevolg van het opgebrachte materiaal. In boring 5 ligt hierop een venige laag met grind (gestort) en een sterk kleiige veenlaag. Deze sterk kleiige veenlaag, die ook in boring 6 aanwezig is, kan samenhangen met het gedeeltelijk dempen van de watergang aan de zuidwestzijde van de woning. Deze watergang lijkt eerst breder te zijn geweest (vergelijk kaart uit 1926 met de kaart

uit 1948 bureauonderzoek). De samengeperste laag in boring 5 is dan afkomstig uit de periode vóór de watergang gegraven werd, dus van vóór circa 1811. De vergelijkbare laag in boring 4 is dan even oud gedacht.

5 Synthese

De omgewerkte bovenlaag in het plangebied is vermoedelijk ontstaan door een combinatie van ophogen van het oorspronkelijk maaiveld met stadsafval, in combinatie met het bouwen en slopen en opnieuw bouwen van huizen in de laatste twee honderd jaar. Deze verwachting komt overeen met de verwachting uit het bureauonderzoek.

Het compacte veen aangetroffen in de boringen 4 en 5 is mogelijk een archeologische niveau van vóór 1811. Dit niveau is in boring 4 aangetroffen op 1,2 m –mv en boring 5 op 1,4 m –mv. De diepteligging van deze laag kan variëren afhankelijk van de inklinking van de bodem.

De resten die vanaf 1,2 m –mv aanwezig kunnen zijn kunnen terug gaan vanaf 1811 tot in de late middeleeuwen.

6 Conclusies

- Wat is de bodemopbouw in het plangebied?
De bodemopbouw bestaat uit een geroerde venige laag met een dikte tussen 0,6 en 1,5 meter op zeggewezen. De geroerde laag is wisselend van samenstelling.
- Is de bodem nog intact?
De bovenzijde is grotendeels verstoord, het onderliggende veen is intact.
Zijn archeologische waarden te verwachten in het plangebied? *Vanaf maaiveld tot 1,2 m –mv zijn allerlei resten uit de periode van 1800 tot heden te verwachten. De wetenschappelijke waarde hiervan wordt beperkt geacht*
Vondsten uit deze periode kunnen bijdragen aan de kennis van lokale bewoningsgeschiedenis, echter de kans is groot dat de waarde van eventuele resten uit deze periode waarschijnlijk beperkt is.
Deze aanname kan worden gedaan op basis van een proefonderzoek ter plaatse van de Herenweg 114. Bij dit onderzoek zijn resten van funderingen aangetroffen behorende bij de bebouwing zoals aangegeven op de minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw. Een groot deel van de funderingen en overige sporen waren verloren gegaan als gevolg van bouwactiviteiten in de afgelopen 150 jaar op het perceel.⁵Daarnaast geldt dat de bestudering van bestaande gebouwen met erven uit deze periode, zoals het Rijksmonument aan de Herenweg 209 (dit betreft een boerderij uit de 18^e eeuw) op eenvoudigere wijze leiden tot kennistoename.
Eventuele oudere resten worden verwacht te zijn ingegraven vanaf de veraarde veenlaag. Deze oudere sporen bevinden zich derhalve dieper dan 1,2 m –mv, ter plaatse van de boringen 4 en 5 op de kop van het perceel. In boring 6 ontbreekt de compacte laag en worden geen sporen verwacht. De laag kan een begaanbaar oppervlak hebben gevormd vóór 1811. Eventuele sporen zullen gezien de hoge

⁵ Van der Mark en Kemme 2009

grondwaterstand goed geconserveerd zijn. Eventuele resten uit de periode vóór 1811 worden wel van wetenschappelijke waarde geacht en kunnen misschien meer vertellen over de gebruiken van toen en mogelijk over ontginning van het gebied in de late middeleeuwen of de 1^e helft van de nieuwe tijd.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden? Eventuele resten uit de nieuwe tijd zullen bij de nieuwbouw mogelijk beschadigd raken, maar de wetenschappelijke waarde van dergelijke resten wordt beperkt geacht. Het is nog niet bekend wat de bodemverstoring zal zijn. De kans bestaat dat bodemverstoringen dieper dan 1,0 m –mv slechts zullen bestaan uit het aanbrengen van heipalen. De schade hierdoor zal beperkt zijn en nauwelijks de informatie waarde van eventuele archeologische resten aantasten.*

7 Aanbeveling/Selectieadvies

Er wordt aanbevolen om in het plangebied Herenweg 286-288 te Vinkeveen geen graafwerkzaamheden dieper dan 1,0 m –mv uit te voeren, om het mogelijk interessante archeologische niveau zoveel mogelijk intact te laten. Ook wordt het aanbevolen om het aantal heipalen te minimaliseren. Indien deze adviezen worden opgevolgd wordt het aanbevolen om geen archeologische vervolgonderzoek uit te voeren.

Dit advies dient te worden voorgelegd aan de bevoegde overheid in dit geval de gemeente De Ronde Venen.

Ondanks dat het onderzoek zorgvuldig is uitgevoerd, kan op basis van de aard van de onderzoeksmethode niet worden uitgesloten dat tijdens graafwerkzaamheden alsnog archeologisch resten worden aangetroffen. ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente De Ronde Venen.

Literatuur

Bosch, J.H.A., 2008: Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.

De Boer A., 2013: de bouw en sloop van een (dubbele) woning, Herenweg 286 - 288, Vinkeveen, gemeente De Ronde Venen: een bureauonderzoek. Bureau voor Archeologie Rapport 2013.03

Van der Mark, R. en W. Kemme, 2009: Vinkeveen Herenweg 114. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A08.0482.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.

Bronnen Geraadpleegde Kaarten

Kadaster 2012: Topografische ondergrond van Nederland schalen 1: 25.000.
<http://www.kadaster.nl/top10nl> (open data).

Bijlage 1

boorbeschrijvingen

Boring	X (m RD)	Y (m RD)	Laaggrens onder (cm mv)	Textuur	Kalk gehalte	kleur	Overig
1			20	Veen, zwak zandig	kalkloos	zwart	graszode, zwak grindig, spoor houtresten, omgewerkt
			60	Veen, mineraal arm	kalkloos	zwart	zandige bijmenging, spoor houtresten, spoor puinresten, omgewerkt
			200	Veen	kalkloos	donker-bruin	zegge
2			80	Veen, zwak kleilig	kalkloos	zwart	zwak grindig, zwak stenig, plastic, spoor puinresten, spoor baksteen, omgewerkt
	boring stuit op ondoordringbare laag op 80cm						
3			60	Veen, zwak kleilig	kalkloos	grijs-bruin	spoor puinresten, spoor stenen, omgewerkt
			200	Veen, mineraal arm	kalkloos	donker-bruin	zegge, houtresten
4			120	Veen, sterk zandig	kalkloos	grijs-bruin	weinig puinresten, weinig stenen, fragment betonmortel, fragment geglazuurd roodbakend aardewerk, omgewerkt
			150	Veen, mineraal arm	kalkloos	donker-bruin	zeer compact, matig veraard (weinig herkenbare plantenresten)
Guts loopt leeg tussen 150 en 200. Het compacte bodemmateriaal is op grond van de gevoelde weerstand aanwezig tot 170. Daaronder bevindt zich vermoedelijk ongeroerd zeggeveen.							
5			80	Veen, sterk kleilig	kalkloos	zwart	zwak zandig, zwak grindig, spoor puinresten, omgewerkt
			140	Veen, zwak zandig	kalkloos	donker grijs	zwak grindig, omgewerkt
			170	Veen, zwak zandig	kalkloos	donker grijs	enigszins compact, zwak veraard,
			300	Veen, mineraal arm	kalkloos	donker-bruin	zegge
6			150	Veen, sterk kleilig	kalkloos	zwart	zwak grindig, fragment roodbakend zwart geglazuurd aardewerk, spoor puinresten, omgewerkt
			200	Veen, mineraal arm	kalkloos	donker-bruin	zegge